

Donderdag 7 november 1918 – ochtendeditie

Vluchtelingen uit Noord-Frankrijk en België.

De commissie die in opdracht van de regering werkzaam is om in overleg met vertegenwoordigers van de Franse en Belgische legatie, de terugkeer van vluchtelingen naar hun vaderland mogelijk te maken, is thans zover met haar arbeid gevorderd, dat hoogstwaarschijnlijk nog deze week of anders in de eerste dagen der volgende week de repatriëring kan aanvangen.

De moeilijkheden, die ze ondervond, waren niet gering. Al spoedig bleek, dat vervoer van Belgen en van Fransen naar hun vaderland om allerlei redenen onmogelijk was. Het kwam er dus op aan, deze laatsten over zee huiswaarts te voeren. Intussen leverde zowel het verkrijgen van de nodige scheepsruimte als het vaststellen van de te volgen route verschillende moeilijkheden op. Aanvankelijk was gedacht het vervoer te doen geschieden tussen Vlissingen en Duinkerken wat slechts een zeereis van ongeveer 6 uur zou vorderen. Maar Duinkerken kon uit militaire overwegingen door de geallieerden voor dit doel niet worden aangewezen en de haven van Vlissingen bleek ten slotte minder geschikt. Thans zal het vervoer plaatsvinden van Rotterdam naar Dieppe.

De Franse regering, die alle medewerking in deze verleent, zal hoogstwaarschijnlijk twee passagiersschepen (mogelijk van Engelse nationaliteit) beschikbaar stellen. Voorts worden op haar kosten drie Batavierboten gecharterd, terwijl aangaande een ander schip nog onderhandeld wordt.

Eindelijk zal het Franse gouvernement de nodige loodsen aanwijzen, die de schepen door het onveilig gebied zullen koersen.

In Rotterdam zijn de nodige ruimten voor de tijdelijke huisvesting van de vertrekkende vreemdelingen ingericht. De commissie vleit zich, dat aldus tenminste een duizend vluchtelingen per dag zou kunnen afgevoerd worden. Het ligt in de bedoeling eerst degenen, die thans nog in het zuiden van het land vertoeven, voor vertrek in aanmerking te brengen. Als deze zullen zijn vertrokken, zal het noorden en Gelderland voor 50% worden ontlast, waarna dan weer nieuwe vluchtelingen die thans met smart het ogenblik afwachten, waarop zij de grens mogen overschrijden, zonder al te groot gevaar voor onze volksgezondheid kunnen toegelaten worden.

Men meldt ons uit Amsterdam:

In een gisteren gehouden vergadering der centrale commissie van de Belgische uitgewekenen heeft de burgemeester medegedeeld, dat hij bericht heeft ontvangen van de regering, dat voorlopig geen vluchtelingen naar de hoofdstad zullen worden gezonden. Gelijk men zich herinnert, heeft het gemeentebestuur op een vraag van de regering geantwoord, dat zo nodig Amsterdam 3500 vluchtelingen zal kunnen herbergen.

Londen, 6 november. Officieel bericht over Vlaanderen: Aan de Schelde tegenover Gent en aan het kanaal van Terneuzen zijn Britse patrouilles met machinegeweervuur bestookt. Ten zuiden van Gent was het geschut van de vijand nogal in de weer.

Parijs, 6 november. Terwijl de kamer in kennis werd gesteld van de wapenstilstandsvoorwaarden met Oostenrijk-Hongarije, die algemeen werden goedgekeurd, zetten de soldaten hun schitterend overwinningswerk voort en drongen de vijand overal terug, waar hij nog weerstand biedt. Van België tot Lotharingen zegevieren onze wapens. Oostelijk van Valenciennes is de Belgische grens ruimschoots overschreden. De Britten staan op een tiental kilometer

afstand van Bergen, meer naar het zuiden op ongeveer vijf kilometer van Maubeuge.

Ten oosten van Pivot wankelen de Duitse stellingen, die de linie Mézières-Sedan dekken en tussen Doornik en de Maas zijn de Fransen een twaalftal kilometer van Sedan verwijderd.

Londen, 6 november. Reuter verneemt, dat de vooruitgang op het front tussen Schelde en Samber erg de moeite waard is, daar hij de linkerflank der Duitse linie aan de Schelde bedreigt en een scherpe uitspringende hoek vormt. De zijdelingse verbindingslijnen van de vijand raken daardoor nog meer in de klem.

Dat komt, omdat de vijand zich niet van de spoorlijn Bergen-Maubeuge-Avesnes kon bedienen, aangezien wij daar maar vier mijl (bij Maubeuge) vandaan staan.

Ten gevolge van de krijgsverrichtingen in de afgelopen week zal de vijand bijna zeker langs het ganse front achter de Maaslinie wijken.

Onze vorderingen in de sector Maubeuge-Grüne maken het voortdurend lastiger voor de vijand om zijn drie legers in het noorden naar een veilige linie over te brengen, als de tijd daartoe noopt, terwijl de Nederlandse grens bij Maastricht zo ver zuidwaarts daalt, dat vele Duitsers best op Nederlands gebied kunnen worden gedwongen.

Cécil over België.

Londen, 6 november. Lord Robert Cecil, die heden als gast der Engels-Belgische vereniging te Londen het woord heeft gevoerd, zegde dat zijn tegenwoordigheid een bewijs was van de grote belangstelling en sympathie, welke de Britse regering voor het koninkrijk België heeft. Hij veronderstelde dat alle oorlogen dramatisch zijn, doch het is zeer

de vraag of er één zulk een diep en dramatisch contrast heeft getoond als deze. De tegenstelling tussen nu en maart laatstleden is wonderbaarlijk, doch Cecil was er niet zeker van of ze zo groot is als het contrast tussen België en Duitsland gedurende de gehele oorlog. De afloop van de oorlog schijnt geconcentreerd te zijn in de tegenstelling tussen deze beide staten. Aan de ene kant stond België, dat een vreedzaam leven leidde, met het volkomen vertrouwen in de waarborgen van Europa, welke zijn grenzen voor aanvallen beveiligde, aan de andere kant stond Duitsland, dat voor militaire doeleinden leefde en wiens nationale industrie de oorlog was. Toen kwam de grote krach en de grote staat drong zonder enige waarschuwing de kleine binnen.

Gedurende vier jaar hebben de Belgische koning en zijn volk er op vertrouwd dat de verlossing tenslotte zou komen. Thans breekt de dageraad door en het land wordt bevrijd. Het is aan de Duitsers nadrukkelijk gezegd dat zij niet op een wapenstilstand konden hopen voordat ze bereid waren niet slechts tot herstel van België, doch tot het verlenen van schadevergoeding voor het kwaad dat ze hebben gedaan.

Het lijden van België heeft de beschaafde wereld de ware aard van deze oorlog getoond en de overweldiging van België heeft de eensgezindheid van Engeland mogelijk gemaakt, hoewel er velen waren, die, zelfs indien België niet overweldigd zou zijn, hebben gevoeld dat hun plaats naast Frankrijk moest zijn om de overheersing van Duitsland te weerstaan. Door de invasie in België heeft het elke man en elke vrouw hier te lande duidelijk doen zijn, waar ons aandeel in de grotere worsteling was gelegen.

De tijden zijn veranderd en België begint zich te herstellen. Duitsland, dat door zijn bondgenoten is verlaten, te velde is verslagen en met de haat der gehele mensheid beladen is, heeft de voorwaarden te

aanvaarden van een wapenstilstand, welke de wereld voor elke herhaling van de oorlog zal vrijwaren, of de strijd voor een paar maanden voort te zetten. Is er geen grotere dramatische tegenstelling mogelijk dan heden de positie van deze twee landen. We kunnen er veilig de gevolgtrekking uit maken dat niet alleen macht geen recht is, doch dat recht, macht is en dat niet de materiële, doch de morele kracht tenslotte in de wereld geldt. Het was België's opoffering, welke Duitsland's nederlaag heeft teweeggebracht.

Uit Brugge.

Brugge, 6 november. Heden heeft de eerste zitting van de provinciale raad te Brugge plaats gehad. De voorzitter brandmerkte de misdaden van de Duitsers, bracht hulde aan de koning, het leger, de regering en de geallieerden en nam een reeks vraagstukken in behandeling, die zich voordoen in deze provincie, welke, volgens de president, door de IJzer wordt besproeid en daarom het meest heeft geleden.

De raad besloot de regering te verzoeken de terugkeer der landbouwbevolking te vergemakkelijken en tot het aankopen van vee en paarden over te gaan, die voor de landbouw noodzakelijk zijn. Er zullen dringende stappen in deze richting worden gedaan.

De minister van spoorwegen, Segers, heeft een nieuwe treinverbinding tussen Brugge en Adinkerke ingesteld, welke van morgen af in werking zal treden.

De Duitse onderhandelaars en Foch.

We vernemen, dat de Duitse afvaardiging tot het voeren van de onderhandelingen bij maarschalk Foch is aangenomen.

Van de Zeeuws Vlaamse grens.

Onze bijzondere correspondent te Sas van Gent seinde gisteren:

Ik heb u niet eerder kunnen seinen, tout simplement omdat we gevankelijk almaar verder weggevoerd werden langs die eindeloze Belgische keiwegen, zodat ons wel getraind escorte poilu's er heus ook, met de helmen in de hand, bij liep te zweten. Trouwens, aan mijn ongeschreven telegram hebt ge weinig gemist. Ik had u niet anders kunnen melden dan dat wij ons de vorige nacht tot in de vroege onrustig gevoeld hadden als een horlogemaker, wiens klokken plots allemaal zijn blijven stilstaan, want na het langdurig bombardement van ons zielig buurstadje Zelzate hebben we nauwelijks het kanon meer gehoord en dit haalt de mensen hier uit hun doen, speciaal natuurlijk ons, journalisten.

Daarom togen we er tijdig op uit om te trachten aan de weet te komen wat deze plotselinge stilzwijgendheid van het wederzijdse geschut beduidde. We gingen eens loeren door het raster naar Zelzate, waar aan de overkant de Duitsers nu en dan nog steeds de koppen boven de stellingen en loopgraven uitstaken. Ik zag zelfs dat een Hollander daar een Duitse officier kiekte, de kiekomanie heerst hier namelijk nog epidemischer dan de Spaanse griep. De luitenant vroeg hem een afdruk te willen zenden van de foto en hij noteerde zijn naam, zijn woonplaats te Frankfurt. Een Duits soldaat, tot zijn meerdere! – Veroorloofde zich tot de opmerking, dat de heer luitenant goed zou doen, er ook zijn nationaliteit bij te zetten, men kon nooit weten – de officier lachte, ik verzeker u, hij lachte en antwoordde toen afwerend: "nein, nein, wir bleiben doch Deutsch!" – Het bericht, dat Oostenrijk nu ook al niet meer meevecht heeft hen inderdaad wel zeer deemoedig gestemd.

Hier dus dezelfde mise-en-scène. Nu weer even de dijk af en dat glibberbaantje doorwaad naar het witte posthuis, u weet wel, waar we zondag die Duitse patrouille zo dapper hadden zien standhouden.

Daar aan de andere kant van de spoorlijn stond weer onze Nederlandse grenspost, maar het witte woninkje was nu door een patrouille Belgen bezet. Ze waren bezig met behulp van Belgische burgers de elektrische draad te slopen, de witte isolatiepotten eruit te draaien, de hangende telefoondraden op te rollen en terwijl we daar gezellig naar stonden te kijken, zagen we plotseling een Belgische korporaal een omtrekkende beweging om ons heen maken, en meteen met zijn karabijn vooruit fluisterde hij ons zenuwachtig toe: "U zijt op Belgisch gebied, mee!" Dat merkten we, hier viel niet te gekscheren.

"We zijn op Hollands" – antwoordden we nog even van het plekje, waar we al gestaan hadden, toen de Duitse draad er nog langs liep, maar inderdaad bleek dat de Duitsers met Belgische grond wat vrijgevinger waren geweest dan de Belgen zelf. Het smalle strookje waar we op stonden was sedert vanmorgen erkend Belgisch territorium en zo waren we, wat een Amsterdamse jongen de sannie zou noemen.

Je krijgt dan wel even een schrik, want we begrepen dat ze ons hielden voor spionnen en daar staat nu eenmaal de kogel op, maar we waren de laatste dagen zo vaak aan allerlei gevaren ontkomen, dat we onze overmoedigheid aanstonds terugregen in die eigenaardig geanimeerde stemming, die het oorlogsavonturier je nu eenmaal geeft.

"Wat gaan er nu voor vreselijke dingen met ons gebeuren!" – vroeg ik de strakke korporaal lachend – "naar de commandant!", antwoordde hij kort en dreef ons het gemoedelijke posthuisje binnen, waar we erg hatelijk werden nagekeken door al die aardige Vlaamse jongens ... Dit was wel smadelijk, dat ze ons nu allemaal dus voor Duitse spionnen hielden. Maar ik stelde voor: "de correspondenten van de New York Times, mijn collega van De

Telegraaf, die nu juist niet pro-Duits is, en ikzelf ben van de Nieuwe Rotterdamse Courant".

De commandant vroeg onze papieren. Mrs. Wilkie had ze voor het eerst op deze kleine ochtendpromenade in haar hotel te Sas van Gent gelaten. Ze schreef een briefje met verzoek een Hollander over de grens uit te nodigen, om ze daarmee van haar kamer te gaan halen.

Maar voor de smekende blik van een paar bekoorlijke Amerikaanse ogen bezweek zelfs niet deze standvastige postcommandant. Hij deed zeer onheilspellend. Hij maakte geheimzinnige notities, keek lichtelijk vals zelfs, want het is ook zo makkelijk om even van de ene partij naar de andere te lopen klappen. Is het wonder, dat die meest vooruitgeschoven Belgische posten, hier nog overal in het geaccidenteerde terrein door Duitse patrouilles omslopen, angstvallig zijn?

Van een onderhandeling bleek hij dan ook niet gediend. Twee wachten moesten ons gevankelijk verder geleiden: waarheen, zouden we wel zien. En we moesten wel, we zouden aanstonds worden neergeschoten als we trachtten te ontvluchten.

"Au revoir mon capitaine et bonne chance!"

Maar het bleef stug en eng denkend.

Mrs. Wilkie verzuchtte, dat ze gelukkig haar waterschoentjes had aangedaan, want we stapten onder aanhoudende regen over de tot dikke chocolade geworden straatweg, waarlangs het Duitse leger de vorige week is teruggetrokken. De Telegraaf stelde voor een ingezonden stuk over de straatreiniging van Zelzate te schrijven. Onze begeleiders ontdooiden inmiddels wel wat, toen ze uit onze nogal montere gesprekken merkten, dat we dan toch geen Duitsers er wel degelijk een Amerikaanse met twee Hollanders waren.

Bovendien, onze stemming wees niet op een slecht geweten en een van de jongens, juist hij, die ons geknipt had, begon toen onverwachts ook Engels mee te spreken, want hij had zijn leven lang in Zuid-Amerika gewoond, tot hij, juist vier maanden voor de oorlog in België nog net werd opgeroepen.

Gelukkig, ze verdachten ons niet meer. Want die verdenking was een erg beroerd gevoel. Onze escorte waagde het zelfs met een Hollandse sigaret, daarna met een Rus; waarmee onze Amerikaanse collega zo gul is. En ze begonnen ons te wijzen op al die kogelgaten in de haast ontbladerde bomen langs de baan, waarachter de Duitsers zich telkens hadden verscholen voor het geweervuur van de geallieerden. Ze wezen ons de door granaten neergeknotte prachtige beuken; de kogels hier en daar tussen de keien. Zo glibberden en gleden we voort en zogen dan weer vast over de modderige, kleiige teerweg door heel westelijk Zelzate, waarvan we tot heden van achter de draad maar niet in geslaagd waren iets te zien. Was de fortuin der gevangenschap ons nu even gunstig! Want nu zagen we hoe de bommen hier tal van vredige huisjes ontredderd hebben achtergelaten onder stukgeslagen daken tussen de ruïnes van muren, waar de stoelen nog gezellig om de tafel stonden, waar tegen een witte wand nog een kruisbeeldje hing. Een granaat had een geweldig rond gat geploft, net in de hoek van een huis, dat het wonderlijk scheen hoe juist zo'n scherpe kant kan worden geraakt.

En tal van die woningen, meestal allemaal herbergen, langs de weg, en verscheidene welgedane boerderijen lagen in puin. Overal waren de ruiten gesprongen, niettegenstaande de mensen al hun vensters met papierstroken hadden beplakt. De telegraaf- en telefoondraden kronkelden neer langs de palen. Sommige lagen omver, maar toch hadden de aftrekkende Duitsers blijkbaar geen tijd gehad om zoals verderop deze keiweg met grondmijnen te vernielen. Zelfs lagen er bij een kleine brug nog twee granaten, bestemd om ze op te blazen,

wat inderhaast niet gebeurd was en ook stonden tussen de bomen nog overal hun hoge observatieposten.

Inmiddels vergezelde ons nu weer telkens de licht prikkelende muziek van het geschut en ketste nu en dan een geweerkogel.

"Is it dangerous here?" Vroeg mrs. Wilkie naïef. It is. We zijn in de vuurlinie, al is het geschut der geallieerden zuidelijker gericht, en er zijn hier nog Duitse patrouilles.

"Wat moet ik doen, als er geschoten wordt? Me dekken?", Informeerde ze verder in dat eigenaardig gebroken Nederlands, waar de Belgen steeds een Duits accent in vermoeden.

De poilu's lachten: u moet denken, dat wij vier jaar in de oorlog zijn en nog nooit geraakt, de kans is zo groot niet.

"Another Russian cigarette?" Maar met dit al bleef het sjouwen.

Haast alle huizen zijn hier verlaten, de mensen hebben er hun inboedel laten staan op de vlucht. En dan kwam achter uit een stal, uit een schuur een landman naar de voorbijgangers kijken. Een dreef er zelfs het voorhistorische dier varken voor zich uit. De kerels zagen schuw om zich heen, achterdochtig geworden onder de Duitse overweldiging. "Spionnen" dachten ze. En een enkele grijnsde ons tegen.

Daar was uit een zware eikenboom een grote hoek uitgekapt. Er had een machinegeweer in gestaan, vertelde de korporaal. En hij wees hoe het, beschut achter de stam, bediend geworden was. Het was gericht geweest op de Nederlandse grens. Herhaaldelijk vinden de Belgen hier Duitse versterkingen aangebracht aan de Hollandse grens; uit vrees dat de geallieerden toch nog de toegang tot ons land zouden geforceerd hebben.

Eindelijk kwamen we aan een hofstede, veel soldaten gingen er in en uit. Het was het bureau van de majoor en op het plaatsje ervoor wijdden de mannen ons allen hun wel niet zeer welwillende aandacht, al konden ze niet nalaten de Amerikaanse journaliste, die er heel elegant uitzag in haar lichte mantel met haar blauwe mutsje op, enige soldateske complimenten toe te roepen. Pauvres malades, er waren er die in geen vier maanden een vrouw hadden gezien.

We moesten binnenkomen bij de majoor. Hij was in de boerse woonkamer met toch een sofa en toch een paar trijpen leunstoelen omgeven van enkele jonge officieren, die de stafkaarten bestudeerden en orders schreven. Telkens verdwenen estafetten, namen ordonnansen, die vooruit gestuurd werden, afscheid met een ernstige handdruk. Met dit al was de majoor zonder pardon. Onze verklaringen werden opnieuw genoteerd en vlug afgebroken. De andere officieren keken ons stijf aan, gaven antwoord op geen enkele vraag. We moesten verder, zeker naar de kolonel. Hij moest maar beslissen; voor buitenlanders, gevonden op Belgisch gebied, bestonden de strengste orders. En een derde gewapende wachter werd aan ons escorte toegevoegd.

De geleiders vertrokken weer, het scheen dus toch niet in orde –, "wat gaan ze met ons beginnen?" "Sais pas!"

En weer strekten de lange verlaten boomwegen om het triestige herfstlandschap in mist en regen zich voor ons uit. De wachten werden ook moe, ze zwegen stom, maar journalisten zijn nu eenmaal aan avonturen gewoon en laten zich daardoor het liefst tot opgewektheid prikkelen. Bovendien ... we hadden nu wat we wilden, benaderden naar het zeggen van de korporaal meer en meer het front, waar de draad ons zo lang ver van had gehouden. En op de honende uitroepen en het gelach van de steeds talrijker groepen Belgische infanterie antwoordden we met grappen in hun eigen taal,

dat ze bijdraaiden en ons vriendelijk groetten. Dat sloeg weer terug op onze bewakers. Een was er door Brugge getrokken, zijn woonplaats, en even was hij er thuis geweest, bij vader en moeder, glunderde hij – "Wat ziet uw leger er kranig uit!" prezen wij. Wat een verschil met vier jaar geleden, die solide uitrusting, die echt getrainde krijgsmanshouding, – "Ewel zulle, de Duits is nu bleek en ontmoedigd. Wij bevrijden ons België en we komen niets te kort! Dicht hierna volgt onze koning nietwaar?" – Daar zit een bravoure in, die werkelijk prachtig is. In alles, ook in die aansnorrende kostelijke legerauto's, in de stoere paarden van de foeragewagens, in die ruiters, die ons tegen kwamen in draf, want gestaag naderden wij de hoofdmacht tot – ... in Assenede de kolonel! Het eerste wat we hier opmerkten te midden van al dat kaki was een correct in het zwart geklede burger, doodsbleek van emotie. Hij was ook een gevangene, een dokter uit Maastricht, Nederlands reserveofficier geweest, ook te Sas van Gent, die nu, net als wij, even over de draad was gevat, toen hij aan een Belgische patrouille allerlei strategische inlichtingen vroeg. In een zijkamer werd hij voorlopig in arrest gehouden. Het was ellendig, maar we hadden voorlopig genoeg aan ons eigen geval. En bovendien onze landgenoot kenden we niet. Zijn beroep op ons konden we dus niet aanvaarden, c'est la guerre!

In het portaal van deze particuliere woning werden we eerst streng ondervraagd door een lagere officier. Er was niets aan te doen, het aantal spionnen was legio. Daar moest vooral in de grensgebieden korte metten mee worden gemaakt. We moesten door naar het hoofdkwartier. Ik vroeg hem, of hij consideratie wil gebruiken met een Amerikaanse dame, die zo ijverig bezig was de oorlogsdaden van de geallieerden over te seinen naar de New York Times, dat we vermoed waren ...

"Oh no," fluisterde de dappere journaliste mij in, "ik ga veel liever verder, om meer van het leger te zien."

Toen kwam juist de kolonel zelf uit zijn kamer, een uiterst hoffelijk hoofdofficier, in zijn onberispelijk uniform. Hij had juist de laatste woorden gehoord en glimlachte even. Dat was veel gewonnen. In montere conversatietooneel legden we hem de situatie daar aan de grens uit. Het strookje, gisteren nog als Nederlands, vandaag als Belgisch erkend, en de korporaal gaf toe: we hadden er alleen maar gestaan, waren we er ook vaak gezien, maar gevraagd hadden we niets, o toeval van journalistieke bescheidenheid!

"Ik kan u toch niet ter wille zijn." weerde de kolonel opeens af. "Iedere vreemdeling in deze gebieden aangetroffen zonder toelating van de Belgische minister van justitie moet voor de generaal geleid worden."

"A propos kolonel" – vroeg ik onverhoeds – "hoe staat het nu met Gent?" En ik had de juiste snaar aangeroerd. Het verhoor vergetend, vertelde hij, dat de Fransen zuidelijk van Gent staan "en binnen een paar dagen trekken wij er binnen."

We wensten de kolonel geluk met zijn onderneming. Hij sprak nog even van het hoofdkwartier, waar mrs. Wilkie zich tegenover Amerikaanse journalisten kon rechtvaardigen, maar toen werd hij zo gul met zijn aanwijzingen omtrent de plaats waar de staf, waar de artillerie en de optrekkende regimenten zich bevinden, dat ik deze gulheid van inlichtingen hier niet wil misbruiken, omdat ik nu eenmaal inderdaad geen spion ben voor de tegenpartij. We kregen een lachend gegeven vermaning mee, om niet onvoorzichtig te zijn.

"Onvoorzichtigheid, mon colonel, c'est notre métier, comme le vôtre ..."

Hij gaf een bewijs mee om ons terug te geleiden over de grens, en drukte ons vriendelijk de hand. De wachters waren heus opgelucht

en op de schier eindeloze terugtocht klaptten zij vrolijk voort in hun grappige Vlaams.

Om de hoek keken ze telkens uit, het geweer gereed, en ze vertelden van de angstige nachten, straks hier weer, ongedekt op wacht, steeds door vijandelijke posten omslopen. Maar toen kwamen we langs de keukenwagen met snert. En we waren zo moe, en we hadden zo'n honger. De jongens hoorden, wie we waren, ze hadden al gauw drie schone kommen, – ze sneden ons een paar flinke hompen van hard onvermengd zuiver wittebrood, zoals we het in geen jaren hadden geproefd, besmeurden het uit hun blikjes met reuzel. Zo'n fijn dejeuner heugde ons niet, en hen niet de geur van onze Hollandse en Russische sigaretten.

Verschillende Duitse burgers waren er hier vandaag al gevat – vertelde nu het tevreden korporaaltje. Gisteren nog twee vrouwen, die zich de stellingkaarten om het middel hadden gebonden. Het was zijn plicht geweest ook ons te vatten. Maar aanstonds had hij het licht gezien. De anderen worden achterafgevoerd en krijgen morgen de kogel.

Toen, eindelijk, zagen we in de verte weer de fabrieken van Sas van Gent. Een Belgische luitenant schoot, bleek verbeterd, op ons toe, ondervroeg de korporaal, die hem zegde, dat we moesten worden vrijgelaten.

"Noch de dju, nom de dju" – raasde hij – "nu gelast ik u ieder, die maar een stap over de grens komt, aanstonds neer te schieten!"

"Ik zou het niet kunnen" – fluisterde de jongen mij een eind verder toe – "ik wil niet schieten zonder zekerheid ... Hoewel, bij nacht, als ge niet kunt onderscheiden, wie u tegenkomt, en eenieder kan een Duitse patrouille zijn ..."

Vannacht gaan we maar niet aan de draad kijken.

Wolff meldt, dat de 3^e november op de toren van de kerk en het raadhuis van Oudenaarde herhaaldelijk vijandelijke waarnemingsposten zijn vastgesteld en knoopt daar de gebruikelijke bespiegelingen aan vast.

Donderdag 7 november 1918 – avondeditie

Vluchtelingen uit Noord-Frankrijk en België.

De vluchtelingen, die over Rotterdam naar Dieppe vervoerd worden, zullen hier tijdelijk huisvesting vinden in de loods New York van de Holland-Amerikalijn, aan de Wilhelminakade, en in het Uraniumhotel, aan de Brede Hilledijk. De loods New York is er reeds op ingericht om 2000, het Uraniumhotel om 1000 vluchtelingen onderdak te verlenen.

Het ligt in de bedoeling om deze vreemdelingen niet door de stad te laten trekken, maar het zo in te richten, dat de treinen, die hen aanbrengen, voorrijden voor de loods op de Wilhelminakade en voor het Uraniumhotel. Het vertrek naar Dieppe zal ook van daar plaats hebben.

De stoomschepen Batavier III, IV en VI kunnen gezamenlijk elke reis ongeveer 900 personen vervoeren.

Onze correspondent Emanuel de Bom meldt ons uit Antwerpen:

Volgens betrouwbare inlichtingen meen ik u te mogen melden, dat Stijn Streuvels met vrouw en kinderen op het laatste ogenblik Ingooigem heeft kunnen verlaten. Pastoor Hugo Verriest heeft geweigerd zijn dierbaar dorp te verlaten. Zijn nicht is met huisraad in

Oudenaarde toegekomen. Ze is nog teruggegaan en heeft de oude, heldhaftige grijsaard nog levend en in kalme berusting aangetroffen. Heel ons volk hoopt, dat de eerbiedwaardige man ook verder moge gespaard blijven.

Berlijn, 7 november. Officieel: Ten noordoosten van Oudenaarde hebben we de Franse troepen, die de Schelde waren overgestoken, in een tegenaanval teruggeworpen.

Tussen Schelde en Oise heeft de vijand getracht de uitvoering van onze de 4^e november begonnen bewegingen door verwoede aanvallen te verhinderen. Het zwaartepunt van hun aanvallen lag ten noordoosten van Valenciennes, bezuiden de naar Bergen leidende weg, bij Bavay en bij Aulnoye aan de Samber. In zware, wisselvallige gevechten hebben onze troepen de stormloop het hoofd geboden. De vijand stond tegen de avond bij Quiévrain, aan de westrand van Bavay, ten oosten van Aulnoye en ten westen van La Capelle.

De Duitse afvaardiging.

Londen, 6 november. In de wandelgangen van het parlement wordt verteld, dat de Duitse delegatie, die de voorwaarden voor de wapenstilstand gaat halen, de linie der geallieerden heeft bereikt.

De Duitse onderhandelaars naar Foch.

Berlijn, 7 november. De Duitse delegatie die naar Foch is vertrokken tot het sluiten van de wapenstilstand en het beginnen van vredesonderhandelingen, die op 6 november 's namiddags om 5 uur naar het westelijk front vertrok bestaat uit de leden van de Rijksdag staatssecretaris Erzberger, de voormalige gezant te Sofia, graaf Oberndorff, generaal von Gründel en generaal-majoor von Winterfeldt.

Generaal von Winterfeldt.

Parijs, 7 november. Men acht hier de keuze van de Duitse gevolmachtigden, die zich naar het hoofdkwartier van Foch begeven, zeer weinig gelukkig. Men kent hier bijzonderlijk generaal von Winterfeldt. Deze was namelijk voor de oorlog militair attaché bij de Duitse ambassade te Parijs. Bij de grote manoeuvres in Frankrijk in 1913 werd hij zwaar gewond bij een ernstig auto-ongeluk, waarbij ook de Deense generaal Krabbe gekwetst werd. Von Winterfeldt, toen nog majoor, die bijna dodelijk gewond was, is toen door dr. Woivenel uit Toulouse in een klein plaatsje Grisolles verpleegd en letterlijk van de dood gered. Dokter Woivenel kreeg het legioen van eer en de rode adelaar. Majoor von Winterfeldt betuigde hem steeds zijn geestdriftige dankbaarheid en zijn sympathie voor Frankrijk. Op het ogenblik, dat de oorlog uitbrak, was von Winterfeldt nog niet helemaal genezen. Hij werd toen naar Spanje gezonden. Daarbij toonde hij zich onmiddellijk de meest felle vijand van Frankrijk en leidde er de Duitse intriges. Dokter Woivenel, die ik persoonlijk ken, heeft er zoveel spijt van gehad, dat hij deze heftige vijand van zijn land het leven gered heeft, dat hij steeds als dokter op het front heeft willen blijven. Hij heeft er het legioen van eer, uit militairen hoofde, verdiend en is zevenmaal bij dagorder vermeld. Ik betwijfel ook dat hij persoonlijk met deze gevolmachtigde ingenomen is.

De Franse pers over de wapenstilstand.

Parijs, 7 november. Saint-Brice schrijft in de Journal van vandaag: De Duitsers moeten thans weten, wat hun te doen staat. De rede van Clemenceau was reeds duidelijk voor hen geweest. De Amerikaanse nota is een volledige instemming van president Wilson met de besluiten van de conferentie van Versailles. Deze instemming was trouwens niet aan twijfel onderhevig. Kolonel House heeft de beraadslagingen bijgewoond en heeft zijn regering op de hoogte

gehouden. Het ontwerp van wapenstilstand is opgesteld in volkomen overeenstemming met de inhoud van de Amerikaanse nota van 15 oktober. Er is dus geen verrassing mogelijk. We moeten ons geluk wensen over de eensgezindheid onder alle geallieerden. Duitsland moet nu kiezen tussen weerstand bieden of capituleren. Zijn beslissing in deze is zo nabij, dat het onnodig is veronderstellingen te gaan maken. Laat ons alleen zeggen, dat de "oproep aan het volk" van prins Max van Baden al heel weinig heeft van een oproep tot een wanhopige weerstand. Terzelfder tijd is uit de geïnspireerde Duitse bladen duidelijk te zien, dat ze alleen nog maar wat hoop hebben op de moeilijkheden die er kunnen komen tijdens de zo haastig begonnen onderhandelingen. Ze zinnen niet meer op een strijd op het slagveld maar aan de groene tafel.

In een ander artikel zegt de Journal nog:

De voorwaarden voor de wapenstilstand zijn opgesteld op een wijze, dat de wapenstilstand in de ogen van de soldaten van de entente een capitulatie van Duitsland zal zijn, die geheel gelijk zal staan met hetgeen een beslissende overwinning opbrengt. Er is in de voorwaarden geen enkele clause opgenomen die voor een tegenstander vernederend zou kunnen zijn, in tegenstelling met hetgeen de Duitsers in 1871 deden. De Fransen hebben te hoge gevoelens om zulk soort voldoening te eisen. Maar niets is vergeten, wat de Franse soldaten met blijde zekerheid zou kunnen doen zeggen: we hebben Duitsland overwonnen.

Een oproep van prins Max van Baden.

Berlijn, 6 november. Officieel: De rijkskanselier heeft de volgende oproep tot het Duitse volk gericht:

President Wilson heeft vandaag op de Duitse nota geantwoord en medegedeeld, dat zijn bondgenoten zich met de 14 punten, waarin hij in januari jongstleden zijn vredesvoorwaarden samenvatte, behalve vrijheid der zeeën hebben verenigd en dat maarschalk Foch de wapenstilstandsvoorwaarden zal mededelen.

Daarmee is de voorwaarde geschapen voor de onderhandelingen over vrede en wapenstilstand tegelijkertijd. Met het doel, aan het bloedvergieten een einde te maken, is de Duitse afvaardiging tot het sluiten van een wapenstilstand en het aanknopen van vredesonderhandelingen vandaag benoemd en naar het westen vertrokken.

De onderhandelingen zullen door ongeregelde heden en tuchtloos optreden in hun voorspoedige voortgang ernstig wordt bedreigd.

Meer dan vier jaar reeds heeft het Duitse volk eendrachtig en beheerst het drukkende leed en de offers van de oorlog gedragen. Als op het beslissende ogenblik, waarop alleen volkomen eendracht van het hele Duitse volk de grote gevaren voor zijn toekomst kan afwenden, de binnenlandse krachten falen, zijn de gevolgen niet te overzien. Handhaving van de tot dusver bewaarde rust in vrijwillige zelfbeheersing is in dit doorslaggevende uur, de onontbeerlijke eis, die elke volksregering moet stellen. Dat iedere staatsburger de hoge verantwoordelijkheid moge beseffen, die hij, zich van die plicht kwijttend, tegenover het volk draagt.

Prins Max van Baden – Rijkskanselier.

Sas van Gent, 7 november. Sedert 21 uur rust de strijd aan het kanaal van Zelzate tot Gent. Het artillerievuur en alle verdere actie op de linkerflank van het leger der geallieerden is gestaakt. Of dit verband houdt met de besprekingen over de wapenstilstand, valt niet na te gaan.

De onderhandelingen over de wapenstilstand.

Londen, 7 november. Men heeft hier een draadloos telegram van generaal Foch aan het Duitse opperbevel opgevangen, waarin wordt gezegd dat, als de Duitse gevolmachtigden Foch wensen te ontmoeten, om van hem de voorwaarden voor de wapenstilstand te vernemen, dat ze zich dan moeten begeven naar de voorposten bij Chimay aan de weg, die van Fourmies over la Capelle naar Guise leidt. Er zijn orders gegeven, dat ze moeten worden doorgelaten en naar de plaats geleid, waar de ontmoeting zal plaats hebben.

Zoals men weet, en zoals wij hier indertijd ook vermeldden, was gedurende de laatste jaren van geallieerde, en vooral van Engelse zijde, Brussel beschouwd als de stad, waar de toekomstige vredesconferentie zou moeten plaats hebben. Men zag daarin iets eervols en tegelijk nuttigs voor België. Nu kort geleden waren twee Fransen, Joseph Reinach in de Figaro en Abel Hermant in de Temps, met het voorstel gekomen om de vredesconferentie te Reims te doen houden. De Temps van 3 november brengt nu een artikel, getiteld: "waar zal de vrede getekend worden?" waarin Reims als ondoelmatig terzijde gesteld wordt, waarin de grote aanspraken van de Belgische hoofdstad erkend worden, maar waarin gepleit wordt voor de gedachte, dat Frankrijk nog meer aanspraken heeft dan België en waarin voorgesteld wordt de vredesconferentie te Versailles te houden.

Versailles, zegt het artikel, is de wieg van het Duitse keizerrijk geweest; het zal er het graf van zijn. Versailles draagt tevens voor de Amerikanen de herinnering aan het traktaat, dat hun onafhankelijkheid erkende. Thans zou Amerika er komen om aan de onafhankelijkheid van de volkeren te werken.

Van de Zeeuws Vlaamse grens.

Men meldt:

Het kamerlid J. E. W. Duys heeft een merkwaardige tocht in België gemaakt. Zijn bedoeling was aan de grens pogingen te doen om dr. Eerdman uit Maastricht weer naar Holland terug te doen keren, hetgeen hem vrijwel gelukt is. Met zijn gewone welsprekendheid vertelde hij zijn ervaringen, hoe hij gebracht werd naar het dorpje Katte dat geheel platgeschoten is. In een van de stukgeschoten huizen werd hij binnengebracht en voor de kolonel geleid, die met zijn staf aanwezig was. Na zijn verzoek om dokter Eerdman vrij te laten, had hij genoeglijk met de officieren zitten praten over de toestanden in Holland en in België. Door twee luitenanten werd hij naar Hollands gebied teruggebracht. Doornat zagen wij hem met een pas neergekomen granaat onder de arm de draad naderen. Eerdman zal morgen vrijgelaten worden.

Volgens een Reuterbericht van het Belgische front zouden de Beierse troepen, alvorens Deinze te ontruimen, deze plaats stelselmatig geplunderd hebben en er 163 personen van de civiele bevolking gedood hebben op bevel van generaal von Ostrowski. Daarna zouden ze de bewoners in de kelders gejaagd en brandbommen geworpen hebben. De hele Kortrijkstraat is verbrand. Vierendertig personen zijn in de vlammen omgekomen, 129 anderen zijn gedood door granaten, die de Duitsers afschoten na de plaats verlaten te hebben.